

**PROFETISMUL ISRAELIT ÎN
DOCUMENTELE BIBLICE:
ÎNTRE FALS ȘI AUTENTIC**

PROFETISMUL ISRAELIT ÎN DOCUMENTELE BIBLICE: ÎNTRE FALS ȘI AUTENTIC

ediția a II-a revizuită

SILVIU TATU

Editura Casa Cărții, Oradea
2008

Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin Editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Casa Cărții, Oradea.

Profetismul israelit în documentele biblice: între fals și autentic

ediția a II-a revizuită

Copyright © 2008 Editura Casa Cărții

O.P. 1, C.P. 270

410197 Oradea, România

Tel. / Fax: 0259 469 057

Tel: 0359 800 761; 0722 669 566

email: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

Editarea: Fidalia Stroie

Tehnoredactarea: Silciu Tatu

Coperta: Adi Mihocaș

*Corneliei,
o soție aleasă*

*Leul rage,
cui nu îi va fi teamă?
Stăpânul DOMN vorbește,
cine nu va profeți?
(Amos 3:8)*

Cuprins

Cuprins	vii
Abrevieri	ix
Introducere	1
GENEZA PROFETISMULUI ISRAELIT	3
I. Aspecte preliminare	5
1.1. Definiții	5
1.2. Periodizarea profetismului în Israelul antic	11
1.3. Surse disponibile pentru studiul profetismului israelit	14
1.4. Studiul critic al profetismului în perioada medievală și în perioada modernă	19
II. Profetul și societatea	25
2.1. Chemarea profetului	25
2.2. Scurt istoric al mișcării profetice iahviste în perioada VT	38
2.3. Atribuțiile profetului iahvist	73
MIJLOACE ȘI FENOMENE PROFETICE	79
III. Mantica (divinația)	87
3.1. Mantica în OAA	89
3.2. Mantica în Israelul antic	99
IV. Oniromanția	109
4.1. Terminologia oniromanției în OAA	112
4.2. Tipologia oniromanției în OAA	116
4.3. Terminologie oniromantică în literatura biblică	128
4.4. Tipologia oniromantică în Israelul antic	133
4.5. Visul ca epifanie	139
4.6. Ritualul de incubație	152
V. Experiența extatică	157
5.1. Conștiență sau inconștiență?	159
5.2. Fenomenul experienței extatice în OAA	165
5.3. Manifestări extatice	168
VI. Taumaturgia	175
6.1. Statutul taumaturgului	176
6.2. Miracolele în literatura biblică	177

VII. Predicția	181
7.1. Definiere	182
7.2. Caracteristicile discursului predictiv	190
7.3. Secvența verbală profetică	192
VIII. Procedee semiverbale de exprimare profetică	197
8.1. Terminologie	198
8.2. Tipologia acțiunilor dramatice	199
8.3. Acțiunile dramatice ale profeților israeliți	201
8.4. Simbolistica numelor	213
CONCLUZII GENERALE	215
Bibliografie	217
Index de autori	231
Index de referințe biblice	233

Abrevieri

akk.	akkadiană
ANET	<i>Ancient Near Eastern Texts</i> (editat de J.B. Pritchard), ediția a III-a
BHS ^{4rev.}	<i>Biblia Hebraica Stuttgartensia</i> , ediția a IV-a, revizuită
cap.	capitolul (capitolele)
cf.	compară cu
d.H.	după Cristos
ebr.	ebraică
GBV	Versiunea Dumitru Cornilescu, revizuită (1989)
GKC	Gesenius-Kautzsch-Cowley (gramatica limbii ebraice)
gr.	grecește
infra	mai jos, în continuarea textului
î.H.	înainte de Cristos
KJV	Versiunea King James (1644?)
lat.	latinește
Lev.	<i>Leviticul</i>
LXX	Versiunea grecească a Vechiul Testament, Septuaginta
NIV	Versiunea New International (1973)
NRS	Versiunea New Revised Standard (1989)
OAA	Orientul Apropiat al Antichității
p.	pagina, paginile
sum.	sumeriană
supra	anterior
VDC	Versiunea Dumitru Cornilescu (1921)
TM	Textul Masoretic (conform BHS ^{4rev.})
VSS	Versiunea Sfântului Sinod al B.O.R. (1988)
v.	versetul (versetele)
VWBTC	Versiunea World Bible Translation Centre (2000)

Cărți canonice ale Bibliei

VECHIUL TESTAMENT

Gen.	Geneza	Ecl.	Eclesiastul
Ex.	Exodul	C.-cant.	Cântarea-cântărilor
Lev.	Leviticul	Is.	Isaia
Num.	Numerii	Ier.	Ieremia
Deut.	Deuteronomul	Lam.	Plângerile lui Ieremia (Lamentații)
Iosua	Iosua	Ez.	Ezechiel
Jud.	Judecători	Dan.	Daniel
Rut	Rut	Osea	Osea
1 Sam.	1 Samuel	Ioel	Ioel
2 Sam.	2 Samuel	Mica	Mica
1 Împ.	1 Împărați (Regi)	Ob.	Obadia
2 Împ.	2 Împărați (Regi)	Iona	Iona
1 Cr.	1 Cronici	Amos	Amos
2 Cr.	2 Cronici	Naum	Naum
Ezra	Ezra	Hab.	Habakuk
Nm.	Neemia	Țef.	Țefania
Est.	Estera	Hg.	Hagai
Iov	Iov	Zah.	Zaharia
Ps.	Psalmi	Mal.	Maleahi
Pr.	Proverbele		

CĂRȚI APOCRIFE

4 Ezdra	4 Ezdra	2 Mac.	2 Macabei
---------	---------	--------	-----------

NOUL TESTAMENT

Mt.	Evanghelia după Matei	2 Cor.	2 Corinteni
Luca	Evanghelia după Luca		
In	Evanghelia după Ioan	Ef.	Epistola către efeseni
F. ap.	Faptele apostolilor	1 Tim.	1 Timotei
Rom.	Epistola către romani	2 Tim.	2 Timotei
1 Cor.	1 Corinteni	1 Pt.	1 Petru

2 Pt. 2 Petru
Iuda Epistola lui Iuda
Rev. Revelația lui Ioan

Introducere

Lucrarea de față își propune sondarea fenomenului profetic israelit în documentele Bibliiei ebraice (Vechiul Testament) și în documentele OAA. Înțelegem prin Israel descendența patriarhului Iacov / Israel care, conform documentelor biblice, a stat la baza constituirii confederației tribale care a ocupat Canaanul și a produs monarhia davidică. Deși studiul va acoperi și perioada monarhiei divizate, termenul „Regatul de Nord” va fi preferat celui de „Israel” pentru a desemna regatul cu capitala la Samaria.

Cercetarea modernă, profund marcată de scepticismul și de relativismul secolului anterior și-a lăsat amprenta asupra studiilor biblice prin respingerea historicismului biblic în tandem cu promovarea minimalismului, având drept consecință datarea târzie a cărților profetice canonice (chiar în perioada persană) și interpretarea documentelor biblice ca legende. În acest context, studiul profetismului biblic presupune încadrarea sa în domeniul mai larg al științelor umaniste de orientare similară precum sociologia și antropologia pentru înțelegerea fenomenelor comune umanității, dar și lingvistica și critica literară pentru abordarea textelor literare produse în OAA.

În ajutorul biblistului au venit numeroase resurse descoperite în șantierele arheologice, documente (chiar și pe suport de lut sau de piatră), sigilii, inscripții, basoreliefuri, care au permis studiul comparativ al fenomenului profetic în OAA și verificarea informațiilor oferite de sursele biblice. Informațiile sunt suplimentate de studiul societăților tribale de pe toate meridianele care cunoaște astăzi un interes fără precedent.

Dacă se preferă practicarea unui studiu comparativ, acesta cunoaște două orientări principale: comparații istorice și tipologice (Barstad 2000). Comparațiile istorice presupun că unitățile comparate aparțin unui context unitar de natură istorică, lingvistică sau literară. Aici s-ar putea încadra un studiu de acest tip asupra societății israelite și a celei de la Ugarit sau Mari. Comparațiile tipologice propun studiul unor fenomene comune în contexte diferite, atât în cel spațio-temporal cât și în cel socio-cultural. Evident, fiecare abordare cunoaște propriile limitări, fapt pentru care concluziile nu trebuie extrapolate sau reziliate timpuriu, în funcție de propria percepție a savantului asupra unuia dintre fenomenele studiate, oricât de erudită este aceasta.

Grabbe (2000, 14–15) atrage atenția asupra calității îndoielnice a unor studii transculturale care observă cazuri izolate, în afara contextului original. Oricât de incompletă este expertiza curentă în ce privește societatea ugaritică sau cea mesopotamiană, concluziile unei analize transculturale sunt mai pertinente atunci când se ține cont de specificul fiecărui context original. În plus, spre deosebire de lucrările profetice israelite, documentele conservate din culturile înrudite de regulă nu redau conținutul oracolelor profetice, ci sumarul acestora. Materialul profetic al Antichității orientale se pretează studiilor sociologice și antropologice deoarece fenomenul profetic este caracterizat de câteva universalii: modalități variate de revelație (mai ales transa extatică), relație cu liderii politici, referințe la campanii militare, stil ascetic de viață, validare a profetțiilor, tehnici de scriere a oracolelor, limbaj stereotipic, modalități de chemare a profetilor (Grabbe 2000, 16–28)¹.

---

¹ Aceasta lipsește în profetismul de la Mari, unde era practicat de clase speciale arondate cultului și preoției.

GENEZA PROFETISMULUI ISRAELIT

Pentru rafinarea percepției despre profetismul israelit, propunem deschiderea discuției cu comentarii introductive de natură semantică, istoriografică, istorică și socială. Cititorul va beneficia în urma clarificării câtorva aspecte specifice în capitolul întâi. Vom începe cu o necesară clarificare a termenilor, procedură cu atât mai importantă cu cât cei mai mulți dintre termenii vehiculați în acest studiu au cunoscut evoluții complet justificate de istoria lor multimilenară. Evident, problema terminologică nu va putea fi rezolvată în primele pagini introductive. Acestea vor fi dedicate, în primul rând, conceptului de „profet”. Clarificarea semantică a terminologiei specifice va fi promovată ulterior la introducerea fiecărei dezbateri în parte. Vom continua cu identificarea criteriilor adecvate unei periodizări a istoriei profetismului și cu evaluarea surselor disponibile pentru studiul fenomenului profetic israelit. Contribuția predecesorilor studiului critic al profetismului biblic este prezentată succint în finalul acestui capitol.

Cel de-al doilea capitol continuă cu trei teme de factură socială: chemarea profetului, un scurt istoric al mișcării profetice iahviste și atribuțiile profetului iahvist. Cu această ocazie se trec în revistă cei mai de seamă reprezentanți ai genului profetic din cele două epoci ale istoriei sale, preclasică și clasică.

După ce în prima parte a lucrării va fi analizat fenomenul profetic israelit în context canonic, manifestările sale urmează să fie evaluate în comparație cu fenomene similare din culturile apropiate ale OAA în partea a doua. Vor fi citate cazuri din societățile antice ale egiptenilor, ale mesopotamienilor (sumerieni, babilonieni, asirieni), ale canaaneenilor de la Ugarit, ale hitiților, dar și din culturile nomade sau aborigene ale altor societăți umane. Prin aceasta nu vom încerca să legitimăm practicile profetice israelite în virtutea existenței lor în alte societăți antice, ci vom propune explicarea acestora în contextul OAA, nu în vid sau în vreun context artificial creat. Ne vom strădui să evităm capcanele modelelor sociologice sau ale celor antropologice, căutând să ne referim constant la text, motiv pentru care metoda noastră va fi una preeminent literară. Reconstruirea profetismului ca fenomen istoric poate fi realizată numai după clarificarea informațiilor oferite de sursele literare.

I. ASPECTE PRELIMINARE

1.1. Definiții

Ca fenomen social cu un pronunțat caracter de abstractizare, religia suportă diverse definiții. Horton (1993, 19–31) atrage atenția asupra caracterului limitat al definițiilor tradiționale. De la generala formulare ca domeniu al activității umane cu limite nedefinite, la mai consacrată formulare de credință în duhuri sau în supranatural, religiei îi lipsește concretețea distincției față de alte discipline. Definirea sa în raport cu știința, tinde să plaseze religia ca pe un construct incipient alături de superstiție, lipsit de pragmatismul și de tehnicitatea celei dintâi. Mai recent se preferă formularea religiei ca pe o chestiune de limbaj, în care atât afirmațiile cât și relațiile sociale sunt expresii ale discursului metaforic și estetic.

O definiție utilă din punct de vedere științific ar trebui să facă uz de termeni cu o uzanță clară în cultura contemporană și să fie congruentă cu presupuzițiile disciplinelor apropiate precum psihologia și istoria și să permită integrarea varietății fenomenelor religioase și ale ipotezelor de explicare a acestora între factorii sociali (Horton 1993, 32). Prin urmare, Horton apreciază că religia poate fi definită ca:

o extensie a domeniului relațiilor sociale interumane dincolo de limitele societății umane pure, în care ființele umane implicate se consideră pe o poziție de dependență vizavi de alteritățile neumane.

Dicționarul explicativ al limbii române oferă termenului „profet” un sens concret (atât larg cât și restrâns) și un sens figurat. Astfel orice predicator religios considerat trimis al lui Dumnezeu pe Pământ și capabil să prezică viitorul se potrivește acestui termen. În sens restrâns, Mahomed este profetul prin excelență în Islam. Prin extensie, abilitatea reală sau doar aparentă de a prezice viitorul califică o persoană pentru titlul de profet. Invariabil, Academia Română leagă prezicerea de profetism ca pe o calitate fundamentală a individului cu statutul de profet, statut asumat prin procedee incerte. O asemenea asociere definește de o manieră incompletă statutul de profet în Israelul antic deoarece ignoră alte calități ale profetului mult mai evidente și mai semnificative pentru imaginea sa.

Conform *Dicționarului enciclopedic de iudaism*, profetul este o figură carismatică căruia îi revine misiunea de a primi și de a transmite

Cuvântul divin. Așadar statutul de mesager al lui Dumnezeu prevalează în fața oricăror altor funcții ale sale (consilier spiritual, văzător etc.). Chiar dacă alegerea sa de către Dumnezeu nu poate fi contestată sau negociată, personalitatea și identitatea profetului nu se diminuează cu nimic. Chiar dacă este constrâns a-și împlini misiunea, aceasta nu îi anihilează liberul arbitru. Tocmai în această simbioză rezidă unitatea de gândire a profetilor ca reprezentanți ai aceleiași instituții profetice israelite, dar și originalitatea fiecăruia în chestiuni de stil sau manieră de exprimare.

Profeția nu este o știință care poate fi dobândită sau învățată, aceasta nu se bizuie pe o unire mistică și nici nu poate fi atinsă prin contemplare spirituală ori prin extaz. (DEI 2001, 640b)

La grecii antici, termenul *profētēs* presupunea o persoană care proclama un mesaj în numele altei persoane (de regulă o divinitate). Extazul profetului nu se impunea oficiului de profet. Uneori profetul putea fi un simplu interpret al propozițiilor neinteligibile, extatice, ale preotesei lui Zeus din templul din Dodona Epirului sau al preotesei lui Pythia în templul lui Apollo din Delfi. Alteori profetul prevedea viitorul (asemenea lui Cassandra), iar la Platon profetația putea fi înțeleasă ca pe un obiect al cercetării teoretice (Blenkinsopp 1996, 27). Opțiunea traducătorilor septuagintali de a evita termenul *mantis* care ar fi trădat o legătură intrinsecă între profetie și extaz, și preferința pentru *profētēs* sugerează perceperea profetației israelite ca pe o activitate conștientă și declarativă mai degrabă decât pe una extatică.

Oficiul acesta era cunoscut în Israelul antic prin termenul ebraic *nābî*, plural *nēbî'im*. Originea termenului posedă o interpretare etimologică nesatisfăcătoare (Blenkinsopp 1996, 28–29). Cel mai apropiat termen este verbul akkadian *nabûm* („a chema”), care apare cu referință la rege ca „persoană autorizată” (*nabûum*) sau în compunerea numelor proprii în asociere cu numele unei divinități („chemat de NP”). Un al doilea sens al termenului, provine din akkadiana veche și semnifică „a numi, a desemna, a decreta”. Este interesant că, deși în rădăcina de bază (G) termenul poate avea și semnificația „a invoca” (o divinitate), în rădăcina intensivă (D) termenul exprimă „a boci” (Black 2000, 228b–229a), o activitate nu tocmai străină profetilor.

Din nefericire, contextul mesopotamian încă nu este suficient de transparent pentru a permite o clarificare a terminologiei cu care erau

desemnați specialiștii profetismului. Unii termeni vor cunoaște o istorie îndelungată, perpetuându-se probabil o dată cu funcția denotată de-a lungul mileniilor: *bārûm* (divinizator), *mahhû / mahhûtu* (extatic), *šabrû / šabrātu* (interpret / interpretează de vise), *nabû* (cel chemat), *raggîmu / raggintu* (proclamator / proclamatoare). Faptul că *raggîmu / raggintu* apare și în texte administrative și scrisori personale îi sugerează lui Nissinen (2000, 91) că perechea respectivă de termeni reprezentau un echivalent colocvial al *mahhû / mahhûtu*. Alți termeni se regăsesc doar într-una dintre tradiții. Astfel, documentele de la Mari depun mărturie despre trei termeni noi: *āpilum / āpiltum* (cel / cea care răspunde), *assinum* (prostituat cultic?), *qammātum* (sens necunoscut). În perioada neoasiriană apar suplimentar alți termeni deocamdată confirmați doar în această epocă, și anume *šā'ilu* (un fel de divinator), *šzlu'tum* (funcționar cultic).

Din punct de vedere semantic, limba ebraică folosește pentru desemnarea profetismului forme verbale din două familii verbale (nifal și hitpael) însă fără a se putea face o distincție clară între exprimarea pur religioasă și cea demențial extatică. Comportamentul irațional, tensionat la extremă, poate fi descris prin forme ale aceleiași rădăcini (1 Sam. 18:10–11). Din această cauză jocul de cuvinte dintre „profet” și „nebun” (*m^cšugâ*) este mai degrabă rudimentar (2 Împ. 9:11–13). Aproximarea funcțională dintre un nebun și un profet este evidentă și în percepția filisteianului Ahiș din Gat, care reflecta cel mai probabil percepția contemporanilor săi (1 Sam. 21:10–15). Această experiență nu este dezonorantă așa cum am fi tentați să credem din moment ce, mai târziu, David încheie o alianță cu același Ahiș fără a i se imputa comportamentul indecent anterior.

Există două pasaje biblice care ne permit definirea profetismului în raport cu practici similare din contextul antic. În contextul din Deuteronom 18, Dumnezeu interzicea cu desăvârșire practicarea tehnicilor divinatorii ale canaaneenilor (vv. 9–12). Devotamentul față de Dumnezeu era măsurat în relație cu dependența de profetul Domnului care primește Cuvânt de la Dumnezeu nu prin tehnici mantice, ci prin revelație divină. Dumnezeu se descoperă slujitorului său prin vise și prin vedenii (Deut. 18:13–22, mai ales v. 18).

Complementar acestuia este pasajul 1 Samuel 9:5–10 unde, descumpăniți de incapacitatea recuperării măgărițelor pierdute Saul și sluga

sa sunt dispuși să încerce soluția decisivă: consultarea văzătorului. A se observa modul în care autorul folosește termenul neutru – „omul lui Dumnezeu” (*’iš ha’ēlōhîm*) – în raport cu explicația oferită, în context, termenului consacrat – văzător (*ṛō’ēh*) – referitor la o persoană care deține un asemenea oficiu. Autorul cărții 1 Samuel propune identificarea termenilor „văzător” și „profet” în baza conținutului comun al acestor oficii din perspectivă diacronică – amândoi sunt prestatori de servicii „vizionare”.

Curtis (1979) creditează pasajul cu calități etimologice, oferind o interpretare populară a termenului pe baza paronomasiei dintre „noi aducem” (*nābî’* ca o formă de hifil a verbului *bô’* – 1 Sam. 9:7) și „profet” (*nābî’* ca substantiv din rădăcina *nb’* – 1 Sam. 9:9). Referințe suplimentare la primirea de daruri pentru serviciile vizionare ale profeților mai apar și în alte texte, fapt care permite intensificarea percepției că profetul era un prestator de servicii (1 Împ. 13:7; 14:3; 2 Împ. 4:42; 5:5, 15; 8:8). O dovadă indirectă este dată de revolta profeților-scriitori față de încălcarea deontologiei profesionale prin acceptarea de plăți mari și emiterea de oracole la cerere (Mica 3:5, 11; Ier. 6:13; 8:10; 14:18).

În lumina distincției dintre profetul amator, dar cu vocație, și profetul profesionist (corupt în acest caz) se poate înțelege și conflictul dintre Amația și Amos. Preotul nordic contestă misiunea lui Amos pe teritoriul Regatului de Nord, pentru caracterul ei aparent proiudeu, motiv pentru care sugerează cu emfază că profetul ar trebui să își câștige existența din profesie în țara natală, Iudeea (Amos 7:12). Ca preot al unui cult idolatru, cu siguranță Amația își asumase și atribuții divinatorii după modelul preoților din Mesopotamia, motiv pentru care opoziția față de profetul Amos capătă valențe personale. Răspunsul profetului demontează argumentul lui Amația atacând însuși fundamentul acestuia, pentru că, din moment ce contestă calitatea de profet profesionist, emiterea oracolelor se face la timpul și în locația aleasă în mod suveran de Dumnezeu (Amos 7:14–15).

Cu timpul, termenul „văzător” a căzut în desuetudine, fiind înlocuit cu cel de „vizionar” (*ḥôzēh*) și păstrându-se ca atare până în secolul al IV-lea î.H. Amos însuși a refuzat termenul de profet, preferându-l, în

schimb, pe cel de vizionar (1:1, 7:12–15), din pricina denaturării oficiului de profet prin instituționalizarea sa.

Holstein (1977) refuză calitatea de taumaturg ca definitorie pentru persoana cu titlu de „om al lui Dumnezeu”, preferându-l ca titlu onorific. Faptul că expresia este folosită în mod repetat cu privire la David (2 Cr. 8:14; Nm. 12:24, 36), că a fost refuzată de profeții înșiși – deși poporeni o invocau cu privire la persoana lor (e.g., Ilie și Elisei) – și pentru faptul că era folosită în paralel cu cea de „profet” (2 Împ. 5:8) îi dovedește lui Holstein valoarea onorifică a acestui titlu.

Totuși tocmai pasajele invocate pentru clarificarea expresiei (1 Împ. 13, 2 Împ. 1 și 2 Împ. 5) sunt definitorii pentru conturarea unei soluții alternative, aceea că termenul a fost folosit, cel puțin inițial, pentru a oferi autenticitate unor profeți veritabili a căror credibilitate a fost contestată în raport cu alți profeți, dar care s-au validat prin miracole și prin predicții împlinite. Nu este exclus ca termenul să fi ajuns ulterior foarte apreciat în contextul mișcării profetice, dar aplicarea acestuia la David nu presupune laicizarea sau secularizarea sa, ci mai degrabă recuperarea regelui David pentru mișcarea profetică a Israelului antic de către comunitatea israelită postexilică.

Fenomenul profetic era comun tuturor popoarelor din OAA. Într-o circumstanță istorică de mare tensiune politică, Ieremia recomanda liderilor popoarelor din alianța antibabiloniană întrunită la Ierusalim (Edom, Moab, Amon, Tyr și Sidon) să ignore sfatul profeților lor care susțineau coaliția (Ier. 27:1–15). În Mesopotamia, ca în Levant, organizarea campaniilor militare impunea cu necesitate consultarea profeților.

Sintetizând caracteristicile profetului în OAA, Huffman (1968, 103) aprecia că profetismul implica cinci elemente importante: (1) comunicarea Cuvântului divin spre recipientul uman printr-o terță persoană (profetul), (2) inspirația prin iluminare (experiență extatică, vise etc.), (3) emiterea unui mesaj explicit, care nu are nevoie de interpretare, (4) mesajul nu era întotdeauna solicitat, (5) mesajul putea avea caracter exhortativ sau reprobativ.

Înțelegem că statutul profetului în Antichitatea semitică presupunea emiterea unui mesaj dinspre divinitate spre subiectul uman (nu neapărat la cererea acestuia), după recepționarea acestuia printr-un mecanism de natură revelatorie precum visul sau extazul (nu neapărat manipulat prin acte

divinatorii, dar adesea confirmat prin acestea). Persoana intermediară nu este neapărat consacrată, dar posedă întotdeauna vocație și credibilitate ca reprezentant și mesager fidel. Tocmai aceste calități ale oficiului profetic suscită interesul lui Stacey (1990, 60–61), validându-l pe individul în cauză ca purtător de simbol prin acțiunile sale dramatice.

Tentativa unei definiții a profetismului în Israelul antic trebuie să țină cont de manifestarea fenomenului în contextul socio-istoric al OAA în care a apărut și s-a dezvoltat. Pentru a promova o definiție cât mai completă a termenului, Petersen (2000, 33–39) propune șase direcții de definire, în care se regăsesc și cele cinci elemente propuse de Huffman:

1. Profetul ca persoană cu o intensă trăire în raport cu divinitatea². Cel mai adesea, dar nu întotdeauna, intensitatea trăirii era explicată ca extaz.
2. Profetul ca scriitor sau orator cu o tehnică deosebită³. Chiar dacă secțiuni ample ale lucrărilor profetice sunt scrise în versuri, rămân altele care se exclud din acest gen literar.
3. Profetul ca emanație a unui cadru social specific⁴.
4. Profetul ca persoană cu abilități speciale, un lider de opinie cu harismă⁵.

---

² Această calitate fusese sugerată de H. Gunkel încă din 1903 ('Die geheimen Erfahrungen der Propheten Israels: Eine religions-psychologische Studie,' *Das Suchen der Zeit: Blätter Deutscher Zukunft* 1, p. 112–153), pentru a fi reluat de Gustav Hölscher în 1914 (*Die Propheten: Untersuchungen zur religionsgeschichte Israels*).

³ Printre primii care au sesizat în Apus exprimarea poetică a profețiilor se numără Robert Lowth (*Lectures on the most Beautiful and Sublime Parts of the Poetical and Devotional Writings of the Hebrew Prophets*, ediția latină 1770, ediția engleză 1787) și Johann Gottfried von Herder (*The Spirit of Hebrew Poetry* – ediția germană 1782–83, ediția engleză 1833).

⁴ S-au sugerat două teze majore, anume că profeții ar fi produsul cultului lui Iahve (Sigmund Mowinckel, *Psalmentstudien III: Kultprophetie und prophetische Psalmen*, 1923) sau al instituției monarhiei (F. Cross, *Canaanite Myth and Hebrew Epic*, 1973). Este mai probabil ca ambele instituții să aibă ca punct focal iahvismul.

⁵ A se vedea mai ales Max Weber, *Sociology of Religion* (1964).

5. Profetul ca intermediar între om și divinitate⁶.
6. Profetul ca propovăduitor al unui mesaj special, mai ales de factură teologică și etică.

Prin urmare, se poate propune ca definiție viabilă, testată în contextul OAA și în literatura biblică, următoarea afirmație: profetul este o persoană aleasă suveran de divinitate și echipată corespunzător misiunii sale, căruia divinitatea îi descoperă în intimitate mesaje (oracole), care sunt transmise verbal sau în scris la momentul oportun receptorilor umani, pe care profetul îi reprezintă înaintea divinității.

1.2. Periodizarea profetismului în Israelul antic

Există mai multe curente de periodizare a mișcării profetice în Israelul antic. Atenția multor comentatori s-a orientat cu precădere asupra textelor cel mai artistic prelucrate ale profeților-scriitori din secolul al VIII-lea î.H., mai precis Amos, Osea, Mica și Isaia, pe care i-au desemnat drept exponenții profetismului clasic. Ceilalți profeți sunt catalogați în raport cu aceștia în două perioade: preclasică și postclasică. Totuși tradiția profetică a lui Amos și Osea avansează mult dincolo de limita secolului al VIII-lea î.H., cu cel puțin trei secole, iar inovațiile lui Mica și ale lui Isaia se continuă până în secolul al VI-lea î.H. (Blenkinsopp 1996, 2).

Criticismul modern protestant prefera să asocieze clasicismul cu perioada deschisă de profeții secolul al VIII-lea î.H., indiscutabil profeții-scriitori. Presupoziția subiacentă este că scrierea constituie cea mai aleasă reprezentare ideologică. Drept urmare, perioada preclasică rămâne apropiată tradiției orale și profetismului incipient (von Rad 1975).

O altă opțiune acordă credit calității literare a produsului profetic. Cu siguranță fenomenul profetic a cunoscut o extindere mult mai mare decât și-o poate cineva imagina urmând strict literatura canonizată a profeților. Drept urmare, este posibil, așa cum preferă un anumit curent de interpretare, să îi privilegiem pe profeții-scriitori, considerându-i o categorie aparte, lăsând la una dintre extreme profetismul timpuriu, iar la

---

⁶ Studiile în acest domeniu sunt îndatorate lui James Muilenburg („The Office of the Prophet in Ancient Israel”, p. 74–97 în *The Bible in Modern Scholarship*, ed. de J. Hyatt, 1967).